

STAMBOOM DOSSIER

MARIA VAN ARKEL (1380 - 1415)

Geboren circa 1380 - IJsselstein, 18 juli 1415, is een dochter van Jan V van Arkel en Johanna van Gulik.

Zij huwde met Jan II van Egmond (1385-1451), en werd de moeder van:

1. Arnold (1410-1473);
2. Willem (1412-1483), stadhouder van Gelre, in 1437 getrouwd met Walburga van Moers, dochter van graaf Frederik van Moers en Engelberta van Kleef.

Arnold van Egmont (1410-1473)

- ❖ Hertog van Gelre van 1423 tot 1465 en van 1471 tot 1473
- ❖ Graaf van Zutphen van 1423 tot 1465 en van 1471 tot 1473.

- ❖ Adolf van Gulik-Berg, Hertog van Gelre van 1465 tot 1471 en van 1473 tot 1477;
- ❖ Catharina van Gelre, regentes van Gelre van 1477 tot 1492;

- ❖ Hendrik III van Schwarzburg, bisschop van Prinsbisdom Münster, voor zes jaar benoemd tot voogd van Gelre.

Arnold van Egmont (Egmond-Binnen, 14 juli 1410 – Grave, 23 februari 1473) was van 1423 tot 1465 en van 1471 tot zijn dood in 1473 hertog van Gelre en graaf van Zutphen. Hij was de oudste zoon van Jan II, heer van Egmont en Maria van Arkel. Tot 1436 stond hij onder de voogdij van zijn vader.

Hertog Van Gelre, de wisseling.

Hertog Reinoud IV stierf kinderloos in 1423. Daarop kozen de Staten van Gelre de kleinzoon van diens zus, de dertienjarige Arnold van Egmont, als nieuwe hertog. Koning Sigismund beleende echter niet hem, maar Adolf van Gulik-Berg met het hertogdom Gelre. De strijd die hierop volgde staat bekend als de Tweede Gelderse Successieoorlog. Een periode van relatieve rust tussen 1441 en 1456 kon niet voorkomen dat Arnold in 1465 met behulp van hertog Filips de Goede van Bourgondië gevangen werd genomen door zijn zoon Adolf.

De opvolger van Filips, Karel de Stoute, herstelde Arnold in zijn gezag in 1471 en Adolf werd gevangengenomen in Hesdin. Arnold verpandde vervolgens Gelre en Zutphen voor driehonderdduizend goudguldens aan Karel de Stoute, en erkende Karel tevens als erfgenaam. De Staten van Gelre erkenden echter na Arnolds dood diens zoon Adolf als erfgenaam. Karel de Stoute bezette hierop Nijmegen en Zutphen en lijfde de gebieden bij zijn rijk in.

Huwelijk en kinderen

Arnold van Egmont huwde in Kleef op 26 januari 1423 met Katharina van Kleef, dochter van hertog Adolf I van Kleef.

Zij kregen de volgende kinderen:

1. **Maria van Egmont** (tussen 1429 en 1434–1463), koningin van Schotland door haar huwelijk met Jacobus II van Schotland;
2. **Willem van Egmont** (* 1434, † jong)
3. **Margaretha van Egmont** (1436 – Simmern 2 november 1486), huwde op 16 augustus 1454 te Lobith met Frederik I van Palts-Simmern (24 april 1417 – Simmern 2 november 1480)
4. **Adolf van Egmont** (1439–1477), hertog van Gelre 1465–1471 en 1473–1477;
5. **Catharina van Gelre** (1440–1497), regentes van Gelre 1477-1481; huwde (1464) Lodewijk van Bourbon (ca 1436 – Weze, bij Luik 30 augustus 1482), prins-bisschop van Luik.

Catharina van Egmont van Gelre

Catharina van Gelre (circa 1440 – Geldern, 25 januari 1497), regentes van het hertogdom Gelre. Dochter van Arnold van Egmont (1410-1473), hertog van Gelre, en Katharina van Kleef (1417-1479). Catharina van Gelre bleef ongehuwd.

Over mogelijke huwelijkskandidaten weten we niets, al schijnt haar vader wel pogingen ondernomen te hebben om ook voor zijn jongste dochter een geschikte echtgenoot te vinden. Toen de berooide hertog Arnold in 1473 zijn testament liet opmaken, regelde hij daarin nog een bruidsschat voor Catharina – inmiddels 33 jaar oud: een duidelijke aanwijzing dat een huwelijk werd gewenst, maar nog niet was geregeld.

Van de vier kinderen van hertog Arnold en zijn vrouw Katharina die de volwassen leeftijd bereikten, was Catharina de jongste. Over de eerste 35 jaar van haar leven is weinig bekend. Haar levensloop was lange tijd onopvallend in vergelijking met die van haar broer Adolf (1439-1477), die een staatsgreep tegen zijn vader pleegde.

Ongehuwde staat Catharina

Het is waarschijnlijk die ongehuwde staat van Catharina de aanleiding heeft gegeven tot de fantastische verhalen die sinds het begin van de zeventiende eeuw in de genealogische literatuur opduiken over een geheim huwelijk met Lodewijk van Bourbon. Hij was een broer van Catharina van Bourbon, echtgenote van Catharina's broer Adolf, en werd vooral bekend als bisschop van Luik (1456-1482). Het staat vast dat Lodewijk drie natuurlijke zonen had, maar over de identiteit van hun moeder(s) bestaat geen zekerheid. Over persoonlijke contacten tussen Lodewijk en Catharina is niets bekend, maar ongetwijfeld moeten zij elkaar wel eens hebben ontmoet. De mythe van het geheime huwelijk wordt gevoed door de omstandigheid dat we niet weten waar Catharina tussen 1465 en 1473 was en wat zij in die tijd deed. Eigentijdse Gelderse en Luikse bronnen bevatten echter geen enkele aanwijzing voor de vermeende relatie, echtelijk of buitenechtelijk.

Enige duidelijkheid over Catharina's levenswandel is er pas vanaf 1477, toen het hertogdom Gelre een ernstige politieke crisis doormaakte. Na het overlijden van haar vader had de Bourgondische hertog Karel de Stoute in de zomer van 1473 het hertogdom Gelre voor zich opgeëist en bezet. De Gelderse erfopvolger Adolf hield hij al sinds 1471 gevangen.

Toen Karel de Stoute in januari 1477 was gesneuveld in de slag bij Nancy, stortte het Bourgondische gezag in Gelre ineen. De standen (bannerheren, ridderschap en steden) namen voorlopig het bestuur op zich. Adolf is weliswaar na de dood van Karel de Stoute vrijgekomen, maar hij bleef voorlopig in Vlaanderen om Karels dochter Maria van Bourgondië bij te staan bij het herstel van haar gezag in Vlaanderen. Toen Maria hem vervolgens tot kapitein-generaal van haar troepen in Vlaanderen benoemde, werd zijn spoedige terugkeer nog minder waarschijnlijk.

Vanwege deze omstandigheden deden de Gelderse standen een dringend beroep op Adolf om zijn ongetrouwde zuster Catharina als regentes aan te stellen. Het kostte de standen de nodige overredingskracht voordat Adolf en Catharina met dit voorstel instemden, want geen van beiden toonde enthousiasme en de onderhandelingen namen enkele maanden in beslag.

Catharina was in die tijd bij haar zus Margriet in Simmern (Duitsland). Op 3 mei 1477 arriveerde Catharina per schip in Lobith, waarna ze het voorlopige regentschap op zich nam in afwachting van de terugkeer van Adolf. Bij de uitoefening van haar taak stond zij in regelmatig contact met haar broer.

Catharina Regentes van Gelre

Catharina's tijdelijke regentschap zou langer duren dan verwacht. In de loop van augustus werd duidelijk dat Adolf op 27 juni voor de poorten van Doornik was gesneuveld. Adolf had twee nog minderjarige kinderen, Karel en Philippa, maar ook zij bevonden zich sinds 1473 in Vlaanderen in handen van de Bourgondische autoriteiten. Er was weinig kans dat zij op korte termijn naar Gelre zouden terugkeren. Voor Catharina zat er niet veel anders op dan haar regentschap voort te zetten, nu uit naam van haar neef, de erfopvolger Karel de Stoute.

De dood van Adolf bood nieuwe kansen aan de pro-Bourgondische krachten in Gelre, die zich hadden verenigd in de Egmontse partij, zo genoemd naar de leider Willem IV van Egmont, broer van wijlen hertog Arnold. Om zich tegen de Bourgondische dreiging te kunnen weren zocht regentes Catharina steun buiten Gelre. De standen stuurden eerst aan op een toenadering tot hertog Johan I van Kleef, die echter in de ogen van Catharina te pro-Bourgondisch was.

Toen de stad Arnhem in maart 1478 in handen van de Egmontse partij viel, werd de toestand zorgelijk, te meer omdat Maria van Bourgondië inmiddels haar positie had versterkt door te trouwen met Maximiliaan van Oostenrijk. Onder druk van de omstandigheden sloten de Gelderse standen vervolgens een akkoord met hertog Frederik van Brunswijk-Lüneburg, die zou optreden als 'voorzitter' van het hertogdom. Om de band met de nieuwe beschermheer te verstevigen drongen de standen er tevergeefs op aan dat Catharina met hem zou trouwen. Maar zoals haar tijdgenoot de kroniekschrijver Willem van Berchen opmerkt, liet zij zich daartoe niet overhalen. Toen Frederik een jaar later krankzinnig werd, was zijn rol uitgespeeld. Hierna stelden de standen Hendrik III van Schwarzburg, bisschop van Prinsbisdom Münster, voor zes jaar aan tot voogd van Gelre aan.

Eind 1479 trok Catharina zich terug uit de actieve politiek. Ze sloot een vredesakkoord met Maximiliaan, die haar als beloning de stad en het ambt Geldern (toen deel van Gelre, tegenwoordig Duitsland) in vruchtgebruik gaf. In 1480 sloot ze zich nog aan bij een verbond dat de Gelderse standen met koning Lodewijk XI van Frankrijk tegen Maximiliaan hadden gesloten. Ze ondernam toen ook een reis naar Frankrijk om steun te zoeken voor de Gelderse zaak. Maar het mocht niet baten: daadwerkelijke hulp kreeg ze niet en Maximiliaan veroverde steeds meer delen van Gelre. Toen het kwartier van Zutphen zich in juli 1481 aan Maximiliaan onderwierp, werd Catharina nadrukkelijk van het vredesverdrag uitgesloten. De bisschop van Münster trok in 1482 zijn handen van Gelre af. Het pleit was voorlopig ten gunste van Maximiliaan beslecht.

Catharina had zich inmiddels weer verzoend met Maximiliaan en leidde een teruggetrokken leven op de burcht van Geldern. Wel bleef ze zich inzetten voor de terugkeer van haar neef Karel de Stoute, die uiteindelijk in 1492 als hertog kon worden ingehuldigd, doordat Maximiliaan zich toch niet in Gelre had kunnen handhaven. Karel vroeg zijn tante in 1494 nog of zij tijdelijk als zijn stadhouder wilde optreden in verband met een geplande reis naar Frankrijk, maar ze weigerde.

Op 25 januari 1497 overleed Catharina van Gelre op de burcht te Geldern. Ze werd begraven in de parochiekerk. De grafkelder en de messing grafplaat met haar gegraveerde afbeelding zijn nog aanwezig. Haar openbare leven beperkte zich voornamelijk tot de jaren vanaf 1477, toen zij al tegen de veertig liep. Weinig is er bekend over haar privéleven, omdat bronnen dienaangaande vrijwel geheel ontbreken. Wat rest is het beeld van een zelfstandige vrouw die zich uit plichtsbesef inzette voor de belangen van haar dynastie en het hertogdom Gelre.

Maria van Egmont - koningin van Schotland

Haar zus Maria van Egmont (1433-1463), Maria van Gelre (Grave, 17 januari - *tussen 1429 en 1434* - Roxburgh Castle, Edinburgh, 1 december 1463) was de vrouw van koning Jacobus II van Schotland (1437-1460) en regentes na het overlijden van Jacobus (1460 - 1463) voor haar zoon Jacobus III als koningin-weduwe een rol in de Schotse politiek speelde. Op 3 juli 1449 huwde zij in Holyrood Abbey in Edinburgh met Jacobus. Zij kregen zeven of acht kinderen.

Zij stond sterk onder invloed van bisschop James Kennedy van Saint Andrews en hertog Filips de Goede van Bourgondië. Maria stichtte in Edinburgh de Trinity College Church, waar zij ook begraven werd. In 1848 werd zij herbegraven in Holyrood Abbey.

Jacobus II werd koning toen hij pas 6 jaar was, zijn vader Jacobus I van Schotland was gedood door edelen. Het koninkrijk werd gedurende zijn jeugd door regenten geregeerd. Van 1437 tot 1439 werd Schotland geregeerd door Archibald Douglas, na zijn dood werd de macht door twee personen gedeeld tot in 1445. In 1445 verdreef William Douglas, 8e graaf van Douglas de twee regenten en nam de macht tot en met 1449.

In 1449 werd Jacobus II meerderjarig en werd hij actief koning van Schotland. Hij had ambities om de Orkney-eilanden, de Shetland-eilanden en het Isle of Man in te lijven, maar dat lukte

niet. Hij stierf op 3 augustus 1460 bij de belegering van Roxburgh toen een van de kanonnen ontplofte.

Hun kinderen:

1. een anonieme zoon (gestorven toen hij geboren is op 19 mei 1450)
2. Jacobus III van Schotland (1451/1452 - 1488)
3. Alexander Stewart (1454 - 1485).
4. David Stewart(1456 - 1457)
5. John Stewart (1459 - 1479).
6. Margaret Stewart
7. Mary Stewart van Schotland (gestorven in 1488)
8. John Stewart of Sticks/Ballechin (bastaard 1460)

Haar zus Margriet (1436-1486) geniet nog enige bekendheid als echtgenote van graaf Frederik I van Palts-Simmern.